

København 21.08.2000 kl. 01:00

Fra trommesal til kødby

AF Af NIELS LILLELUND

Trommesalen hedder sådan, fordi der her blev handlet med kvæg, og det skulle kunne høres vidt omkring.

I 1671 åbnede hofslagter Niels Olufsen et marked for kreaturer der, hvor Gammel Kongevej dengang mandede ud i Vesterbrogade. Handelen begyndte og sluttede med trommeslag ved stadstambouren, og torvet blev hurtigt populært.

Slagterne flyttede med herud, Vesterbro blev centrum for kød. Allerede Frederik II havde forbudt slagtning inden for voldene, og selv om Frederik III i en kort periode måtte hæve forbudet, da slagtehallen blev ødelagt af svenskerne, var Vesterbro byens slagteplads.

Men Vesterbrogade var i stigende omfang også blevet en vej ud af byen og ud på landet, Frederiksberg, hvor både konge og borgerskab slappede af fra byens larm og stank. Der kom læserbreve i den anledning, for turen lugtede ikke altid godt:

»Den kjærlige Fader, den ømme Moder, der i det kjæreste Selskab, omringet af unge Sønner og Døtre forlader Byen for at nyde Naturens forædlende Betragtning, hvor ængstelig maae de føre deres smaae Venner forbi disse mangfoldige Rettersteder, der ikke vise andet end raae, halvvilde, dræbende Mennesker, og døde, eller under det sidste Slag stønnende Kreaturer! Det er ikke slige Syner, der bestyrker de bøjelige Hjerter i Blidhed, Medlidenhed og Menneskelighed,« skrev en vred borger, men i 1878 blev resultatet alligevel et nyt kvægtorv på grunden til ejendommen "Enighedsværn", der lå ved det nuværende Halmtorvet. Ejendommen havde tilhørt "Det forenede borgerlige Skydeselskab," men nu blev selve hovedbygningen reserveret et kolerahospital - så sent som 1853 havde en epidemi angrebet 7200 personer, og mere end halvdelen døde.

Oksehallen

Kvægtorvet blev taget i brug 28. november 1879, og man begyndte ret hurtigt at diskutere muligheden af en lukket salgshal. Det blev til den såkaldte øksnehal, der åbnede i 1901, tegnet af stadsarkitekt L.P. Fenger, som i dag er kendt som udstillingshal. Men "øksne" betyder faktisk okse på gammel dansk, og ved åbningen havde hallen plads til 1600 kreaturer.

Sideløbende var der opført indtil flere slagtehuse, og det betød, at bystyret kunne flytte al slagtning herind - megen blodsudgydelse havde hidtil fundet sted i private slagtegårde langs Vesterbrogade, herfra har den såkaldte Rosenå fra Sct. Jørgen Sø til Kalvebod Strand sit navn, det stank forfærdeligt. I dag ligger udløbet i rør.

I 1888 blev der indført kødkontrol, og fra myndighedernes side begyndte man at interessere sig for den handel med flæsk, der om morgenen foregik på Gammeltorv og Nytorv.

Derfor opførte man en flæskehal på Bernstorffsgade, der hvor Falck nu har sit hovedkvarter. 6500 kvadratmeter blev taget i brug i 1910, og nu var kun de såkaldte "hønsekoner" tilbage på Gammeltorv.

"Maven" lukket

I 1917 lukkede slagter-boderne på Nikolai Plads - populært kaldet "Maven", her blev tegneren Storm P. udlært som slagter hos sin far - og Nikolai Kirke blev genopført. Det betød øget pres på kødhallerne på Vesterbro og en stigende centralisering af handlen med kød. Det blev nødvendigt med en rationalisering og en udvidelse, og da Vestre Gasværk blev nedlagt, var muligheden der. Arkitekt Poul Holsøe fik opgaven, og 15. april 1934 blev den nye, Hvide Kødby indviet.

Altså for lige godt 66 og et halvt år siden.

Dengang foregik handlen med kreaturer på Halmtovet, i dag er det som bekendt en anden form for handel. Selve slagtingerne er for størstedelens vedkommende flyttet ud af København, og i Kødbyen koncentrerer man sig om den videre forarbejdning og om salg til restauranter, detailhandlere, plejehjem, hospitaler og mange andre.

Herunder de private kokke, der ikke lader sig afskrække af den manglende betjening og priserne, der er angivet eksklusiv moms.

niels.lillelund@jp.dk